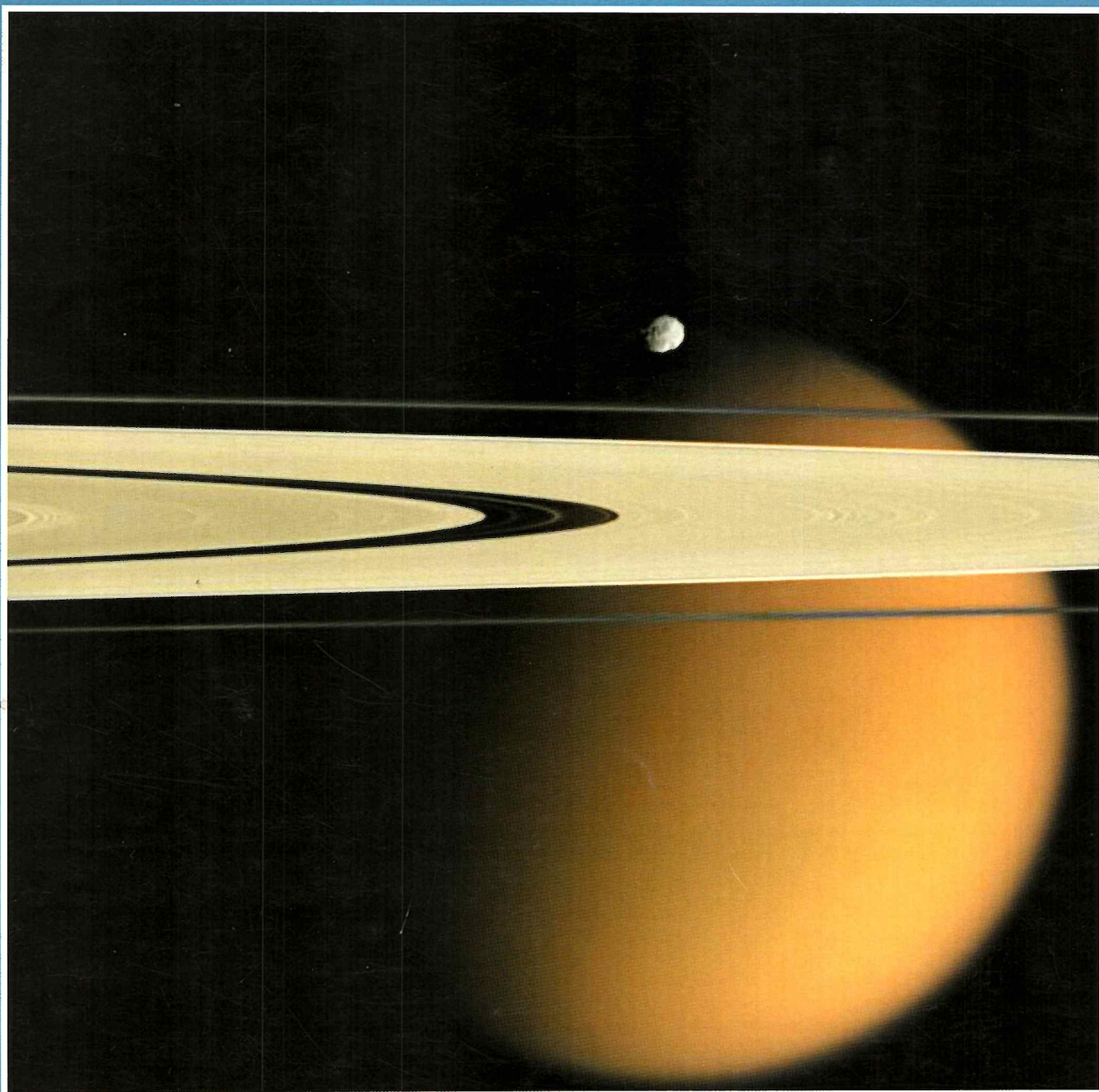

KOZMOS

2008
ROČNÍK XXXIX.
Sk 45,-

1

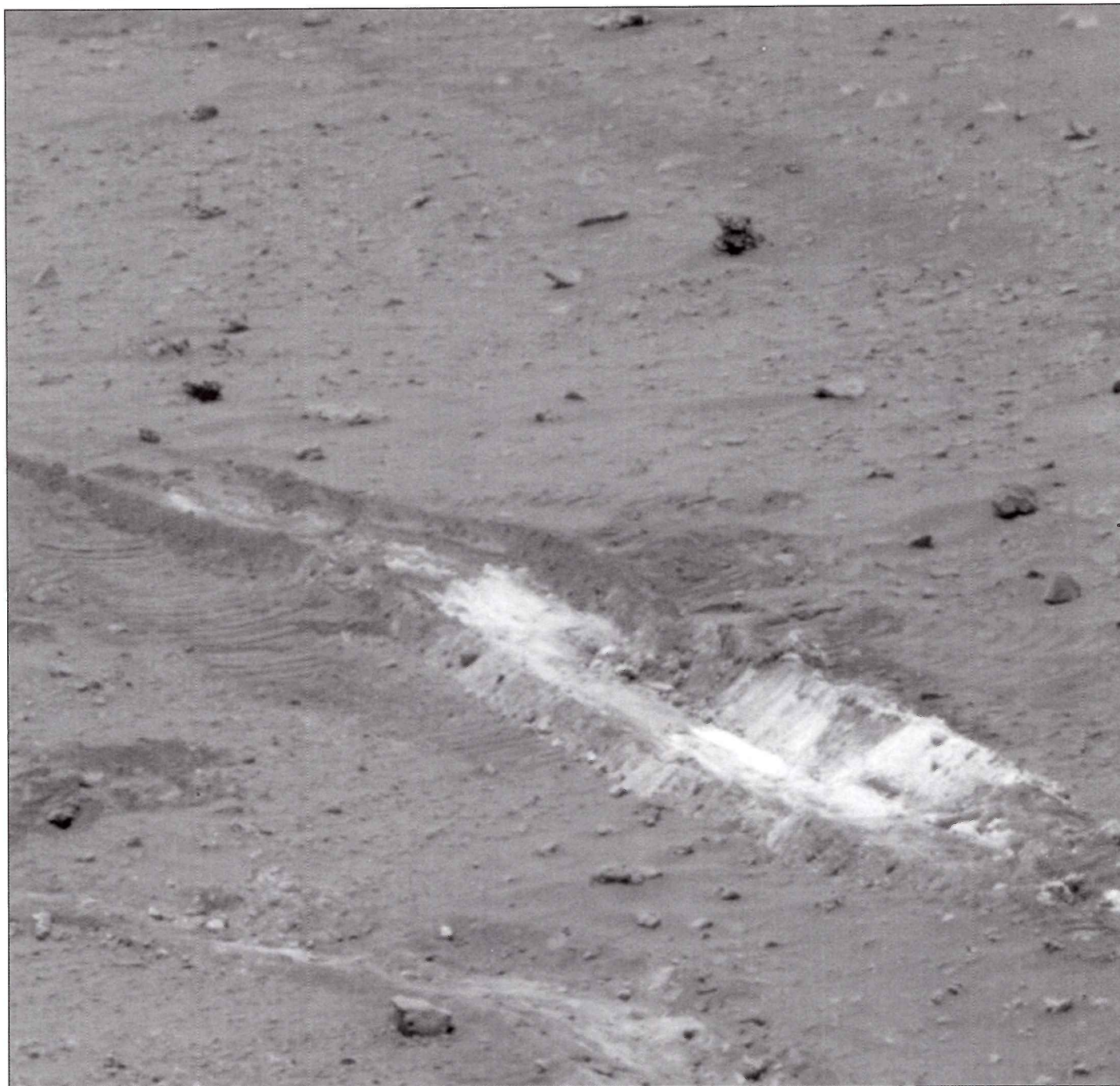
- Zlato z Bangkoku
- 55 Cancri: hviezda s piatimi planétami
- Život na ϵ Eridani?

- Lietajúce taniere okolo Saturna
- Jadrové zdroje pre kolonizáciu vesmíru

Najvýznamnejší objav martánskeho roveru Spirit

Kolesami roveru Spirit obnažený materiál pod povrchom, kde bol objavený čistý kremík, pripomínajúci sklo, ktorým sa zasklievajú okná. Kremičité sklo sa môže vytvoriť iba v horúcom a vlhkom prostredí. Žeby Spirit na sklonku svojej anabázy objavil niku, v ktorej sa mohli uchovať fosílie martánskych baktérií?

Aktivita roveru Spirit sa pomaly chýli ku koncu. Keby nie objav z mája 2007, počas ďalšej martánskej zimy by ho už uložili na večný spánok. Ide o náhodný objav: v stope, ktorú vyškrabali na povrchu Marsu kolesá roveru, objavili vedci bežná čistá kremičitá sklo. Kremičité sklo sa mohlo vytvoriť buď v bezprostrednom okolí výveru horúcej vody, alebo pri fumarole, štrbine, ktorou na povrch prenikajú z podložia vulkanické kyslé pary. Na Zemi sa v okolí podobných sopečných útvarov usadzujú baktérie.

Vedci považujú martánske sklo, obsahujúce až 90% kremíka, za najvýznamnejší objav rovera. Sklo môže byť produktom viacerých procesov, ale v tomto prípade ide najskôr o horúce prostredie, kde vysoká teplota kremík rozptýli, aby sa vzápätí v chladnom roztoku

premenil na drobné zrníčka skla. Práve tam, na dne krátera Gusev, mohla v dávnej minulosti Červenej planéty existovať nika, v ktorej mohol vzniknúť a vyvíjať sa život. Vedci predpokladajú, že išlo skôr o fumarolu (svedčí o tom vysoký podiel titánu v okolitých horninách), pretože vlastnosti terénu v okolí pripomínajú oblasti okolo sopiek na Havaji a na Islande. Do akej miery fumarolické usadeniny dokážu konzervovať fosílie baktérií, objasní až ďalší výskum.

Rover Opportunity delí od Spiritu polovičnú dĺžku martánskeho rovníka. Približne v rovnakej martánskej výške, na planine Meridiani, skúma obnažené vrstvy na stenách kráterov. Najvrchnejšiu a najhrubšiu vrstvu tvoria horniny bohaté na síru. Ich hrúbka je niekoľko metrov.

Vysoké rozlíšenie sond, ktoré mapujú aj mi-

neralógiu martánskeho povrchu, umožňuje analyzovať objavy roverov v širšom geologickom kontexte. Údaje, ktoré dodáva rover Opportunity, skúmajúci obnažené vrstvy viacerých kráterov v oblasti Meridiani, porovnávajú sa s dátami sond-orbiterov. Táto metóda je neporovnateľne produktívnejšia ako hĺbenie jám do povrchu.

Pod vrstvami bohatými na síru, ktoré tvoria povrch, sú uložené vrstvy hliny. Tie svedčia o tom, že klíma bola kedysi vlhkejšia a kyslejšia. Otvorený hydrologický systém s pravidelnými dažďami sa však časom zmenil. Kolobeh vody ustal. V období sucha vyvierala voda na povrch z hĺbky a okamžite sa vyparovala. Ostali po nej iba usadeniny solí síry.

JPL Press Release